

مقاله بیست و ششم از یادداشت‌های ممتع، مستند و سودمند جناب آقای گلشائیان را در این شماره ملاحظه و مطالعه خواهید فرمود. این یادداشت‌ها که تا چند شماره دیگر نیز ادامه خواهد داشت مربوط به بخش اول خاطرات ایشانست و از آن پس بخش دوم خاطرات و شرح حوادث شوم شهریور بیست شروع میشود و بهمان نسبت که وقایع اهمیت پیدا میکند و به اوج عظمت خود میرسد خاطرات نیز دلچسب‌تر و حساستر و خواندنی‌تر میشود.

اکنون در این صحایف مقدمه کوتاهی را که ایشان بر بخش دوم یادداشت‌های خود مرقوم داشته‌اند نقل می‌کنیم و خوانندگان مشتاق را به مطالعه خاطرات این بخش حساستر که در آینده نزدیک منتشر خواهد شد دعوت می‌نمائیم و از سایر صاحب‌نظران نیز توقع و انتظار داریم در صورتیکه مطالبی در این زمینه یا زمینه‌های دیگر داشته باشند برای درج به مجله وحید بسپارند تا در تنظیم و تکمیل تاریخ معاصر ایران سهیم باشند.

وقایع شهریور ۱۳۲۰ شمسی

قبل از اینکه بشرح وقایع شهریور بپردازم لازم است بیک نکته اشاره نمایم و آن این است که من از بدو شروع بخدمت اداری عادت داشتم روزانه هر خبری که مربوط بزندگی شخصی خودم یا کشور میشد باید یادداشت‌کنم این یادداشت‌ها که فهرست‌رار نبود هر وقت مجال پیدا میکردم بصورت مقاله تنظیم می‌کردم البته نه در ایامی که خدمت مستمر یعنی قبل از سال ۱۳۲۰ داشتم چون فرصتی نبود بعد از اینکه در کادرسازی خدمت دولت در آمدم چون در سابق مدت وزارت خیلی کوتاه بود فراغت بیشتری برای تنظیم یادداشت‌ها داشتم - این خاطرات دو قسمت است یک قسمت از بدو خدمت اداری من شروع شده تا اردیبهشت ماه ۱۳۲۰ شمسی که وکیل وزارت دارائی و اقتصاد شدم یعنی خدمت سیاسی من شروع شد - و قسمت دوم بعد از آن تاریخ قسمت اصلی این خاطرات به کمک دوست محترم جناب آقای دکتر بهزادی در مجله سپید و سیاه منتشر می‌شد ولی متأسفانه بواسطه تعطیل مجله با تمام نرسید - همان‌طور که در شماره ۲۱۰ مجله وحید اشاره کردم بواسطه پیش آمدها و کسالت روحی و جسمی و نداشتن

وسيله مادى از انتشار بقيه خاطر اتم منصرف بودم تا اينكه دوست عزيز گرانقدرم جناب آقاى وحيد نيما را تشويق كردند قسمت خاطرات سياسى خود را تنظيم و ايشان قبل از فرمودند مندرجا " در مجله بطبع برسانند - من ضمن تشكر از اين مجتهد ترديد دارم كه آيا موفق ميشوم جزئيات وقايع سال ۱۳۲۰ شمسى را كه منجر به اشغال كشور، بالنتيجه استعفاى اعلى حضرت فقيد رضا شاه كبير گرديد و قسمت هاى كه جنبه سياسى و محرمانه داشت منتشر سازم يا خير؟ چون اين اطلاعات با تاريخ سياسى كشور ما و شخص اعلى حضرت فقيد ارتباط مستقيم داشت و تصور ميكردم محتاج يكسب اجازه از پيشگاه شاهنشاه ميباشد - خوشبختانه در سال گذشته نامهاى از مركز پژوهش و نشر فرهنگ سياسى دوران پهلوى با مضامى جناب آقاى تسليمى وزير بازرگانى وقت و معاون مركز باين جانب ابلاغ شده در آن اشاره شده بود موقعى كه جناب آقاى انصارى وزير اقتصاد و دارائى وقت و رئيس مركز براى تاليف كتاب نقش ايران در جنگ جهانى دوم و درج اخبار سياسى شهرىور ۱۳۲۰ از پيشگاه شاهنشاه آريا مهر كسب اجازه کرده بود فرموده بودند "از يادداشت هاى گلشائيان" استفاده شود، و طى نامهاى آقاى فريدون خادم راعرفى نموده بودند كه باين جانب براى گرفتن يادداشت ها مراجعه نمايد - آقاى خادم دبير مركز چند بار بمنزل من آمدند كه من يادداشت ها را با اختيار ايشان بگذارم - چون يادداشت ها بصورت تنظيم شده نبود و مطالب چند كلمه مختصر يادداشت شده بود و تنظيم آنها ماهها وقت مى خواست و آقاى ان عجله در تاليف كتاب داشتند لذا صرف نظر نمودند و به مراجعه با ريشيون نخست وزيرى و وزارت خارجه و ساير مدارك دولت اكتفا كردند .

از اين پيش آمد متوجه شدم اين امر به مبارك كه "از يادداشت هاى گلشائيان" استفاده شود بمنزله اجازه نشر آنهاست - بنا بر اين مشكل بخواست خداوند رفع گرديد و جناب آقاى وحيد نيا با وعده هاى كه داده بودند شروع به نشر خاطرات اين جانب نمودند - قسمت اول چنانكه خوانندگان محترم ملاحظه فرمودند از بيست و سوم اردى بهشت ماه ۱۳۲۰ شروع شده و اقداماتى كه منجر به اشغال ايران گرديده شد و قسمت دوم از سوم شهرىور و اشغال و نقض بيطرفى كشور است تا بيست و پنجم شهرىور و استعفاى اعلى حضرت فقيد رضا شاه كبير -

اينك قسمت دوم خاطرات كه از سوم شهرىور ماه ۱۳۲۰ شمسى شروع تا تاريخ بيست و پنجم شهرىور يعنى استعفاى اعلى حضرت فقيد رضا شاه كبير مندرجا " منتشر خواهد شد .

براى اطلاع خوانندگان ناچار از اين تذكره است كه چون اين يادداشت ها در موقع حوادث روزانه نوشته شده و بمناسبت شغل و وظيفه هاى كه داشتم خود ناظر جريان ات بودهام باصطلاح اطلاعات دست اول است - قسمتى كه شايد كمتر اشخاص اطلاع دارند مذاكرات مرحوم فروغى نخست وزير وقت با سفر اى امريكا و انگليس و شوروى اصفا و او امر اعلى حضرت فقيد و مذاكره با معظم له ميباشد كه چون مرحوم فروغى اطلاع داشتند من روزانه وقايع را يادداشت ميكند با محبت و

اطمینان که باین جانب داشتند مراتب از گفتگوها و مذاکرات مسبق می نمودند بنا بر این صریحا می گویم یادداشت هائی که ملاحظه می فرمائید شفاهی و نقل قول نیست و تمام منظم و صحیح و علاوه بر اطلاعات شخصی و مطالبی که مرحوم فروغی باین جانب گفته اند از خاطرات سایر آقایان که وارد در جریان روزانه بودند و نیز از مطالب آرشیو دولتی و مقالاتی که در جرائد داخل و خارج چه در موقع حوادث چه بعد نوشته شده است استفاده نمودم - امیدوارم باین مقدمه که عرض شد گوشه ای از تاریخ کشور که اطلاع صحیحی از آن در دست نیست باین خاطرات برای علاقه مندان روشن شود - ضمنا " اگر در ضمن اخبار و وقایع به حق از اشخاص کشوری و لشکری که در قضیه شهریور و اداره کشور دخیل بوده و برخلاف وجدان و وظیفه عمل نموده و باعث تیره روزی شده اند جسارتی شده چون بیان حقیقت در تاریخ لازم است معذورم که برده پوشی درجائی که پای بزرگان و کشور در کار است جائز نیست بقول سعدی علیه الرحمه اگر سخن عین صواب است نباید از گفتار کوتاهی کرد - دو چیز طیره عقل است دم فرو بستن بوقت گفتن و گهتن بوقت خاموشی استفاده شود اینک نامه مرکز پژوهش و نشر فرهنگ سیاسی دوران پهلوی خطاب باین جانب که در آن اشاره شده امر فرمودند از یادداشت های اینجانب استفاده شود عینا" درج می شود .

مرکز پژوهش و نشر فرهنگ سیاسی دوران پهلوی

شماره : ۲۴۲

تاریخ : ۳۵/۳/۱۰

دکتر ارجمند درویش

جناب آقای عباسقلی گلشایان

در اجزای او امر مبارک شاهنشاه آریامهر، این مرکز وظیفه دارد

که رویدادهای سیاسی پنجاه سال دوران درخشان پهلوی را
همراه با اسناد و مدارک مربوط منتشر سازد .

یکی از وقایعی که در این زمینه در دست تهیه می باشد رویداد
شهریور سال ۲۵۰۰ شاهنشاهی است .

یادداشتها و خاطرات ارزنده آن جناب که از نزدیک در
جریان حوادث این رویداد قرار داشتند مسلماً می تواند مرکز
رادر انجام این مهم یاری و مساعدت نماید .

برای استفاده از یادداشتها و خاطرات آن جناب، مراتب
بوسیله جناب آقای هوشنگ انصاری وزیر امور اقتصاد و اراضی و
ریاست مرکز به شرف عرض مبارک همایونی رسید و معظمله اجازه
فرمودند که مرکز پژوهش و نشر فرهنگ سیاسی دوران پهلوی از این
یادداشتها استفاده نماید .

ضمن معرفی آقای فریدون خادم رئیس دبیرخانه و مدیر امور
اجرائی مرکز، خواهشمند است در این زمینه همکاریهای لازم معمول
فرمایند .

موجب تشکر است .

با تقدیم احترامات خالصه عرض میسر

منوجهر تسلیمی

دبیرکل